

Komenského, nekaka literarna združitev, kamor prinašajo svoje duševne proizvode razni učiteljski pisatelji iz zadnje zagorske vasice, a tudi svetovnoznani vseučiliški profesorji praške stolice. Vsakdo je dobrodošel. Paznega očesa zasledujemo že dlje časa plodonosno delovanje tega kulturnega društva. Z zanimanjem pregledujemo in prebiramo vsakoletne publikacije tega društva, a vsakokrat nam tesno prihaja pri srcu, ko se spomnimo naše „Šolske Matice“ in njenih publikacij. Sicer ne vemo, so li res naši merodajni faktorji okrog naše „Šolske Matice“ v dno srca prepričani, da bodo naše šolstvo povzdignili na višek popolnosti, ako nas pitajo leto za leto s samimi učnimi slikami, namesto da bi nam podali kaj aktualnega, kar pretresa svetovno pedagoško naziranje, po zgledu češkega društva „Dedictvi Komenského“. Dozdeva se nam, da gotovi ljudje pri naši „Šolski Matici“ ravno tako ne morejo opustiti izdajanja vsakoletnih učnih slik, kakor ne morejo opustiti drugi činitelji pri družbi sv. Mohorja molitvenikov.

Občni zbor je otvoril s presrčnim pozdravom njegov predsednik, mešč. učitelj J. Tuma, nakar je bil voljen za zapisnikarja Tlapak. Predsednik je imenoma pozdravljaval razne slovanske goste, posebno pa zastopnika „Hrv. ped. književnega zbora“ tovariša J. Klubučarja, ki se mu je za pozdrav iskreno zahvalil.

Iz obširnega tajniškega poročila, ki ga je podal tovariš L. Horak, posnemljemo sledeče: Društvo je šlo v pretečenem 1907. letu 3088 člano, in sicer 2810 posameznikov in 278 korporacij. — Glavno skrb je društveni odbor posvetil svojemu znanstvenemu glasilu, znani pedagoški reviji „Ped. Rozhledy“, ki se lahko merijo z vsako inozemsko in tujezemsko pedagoško revijo. Glavni urednik ji je znani učenjak profesor dr. F. Drtina. Tiska se v 6000 izvodih. Ta revija izhaja sedaj XXII. leto in prinaša naravnost epohalne članke, tičeče se vseh vprašanj obsežnega pedagoškega polja. Slovenskemu učiteljstvu jo najtopleje priporočamo, da je narode vsaj za vsako okrajno učiteljsko knjižnico. Kdor pregleda le nekaj števil te revije, izprevidi, da ni treba hoditi po vso učenost iz pedagoške stroke edino le k — Nemcu.

„Knjižnica ped. klasikov“ urednik ji je profesor Fr. Drtina, je prinašala zbrana ped. dela Rebelaisova v prevodu prof. P. Haškoveca in Komenskega delo „Informatorium“ (II del.) in še nekaj drugih razprav, izmed katerih omenjamo samo „Analitiško didaktiko“. Sodelovala sta pri tej knjigi profesorja A. Krejči in J. V. Novak.

Kot dodatek h „Knjižnici ped. klasikov“ je izdalo društvo nekaj posnetek — urednik J. Šimke — kjer se objavljajo facsimili podob Komenskega dela „Informatorium“.

Zbirka „Dete“ — urejuje prof. Fr. Čada — prinaša spis P. Lombroso-Carrara „Življenje otroka“ v prevodu K. Křivega.

Dalje je društvo izdalo IV. zvezek ped. enciklopedije — urednik J. Ulehla — kjer je objavljena zanimiva razprava prof. dr. B. Nemea, ki jo je predaval na vseučiliškem tečaju za učitelje v Turnovu.

XIV. zvezek zbirke „Časovna vprašanja in razprave iz pedagogike“ prinašajo jubilejski spis o znanem Amerlingu, a zbrana je že tudi tvarina za prihodnje zvezke.

Društvo izdaje nadalje „Poljudno knjižico za ljudstvo“ — urednik ji je J. Černy — kjer se obravnavajo razna zanimiva vprašanja, kakor „Sestanki staršev in učiteljev“ in druga. Izdalo je društvo tudi nekaj letakov, ki razpravljajo o važnih šolskih zadevah, n. pr. „Najnavadnejše duševne in telesne napake otrok“ in druge.

V društveni založbi je slednjič izšlo znano delo reformatorja na risarskem polju Američana L. Tadda „Reformarisanja“ v prevodu F. V. Khuna.

Društvo je obračalo posebno pažnjo na izdajo dobrih mladinskih spisov, a izdalo je tudi zbirko narodnih popevk, dvoglasno spremljevanjem harmonija, za šolsko mladež.

Omenjamo nazadnje, da izda društvo tudi „Strokovni pedagoški slovar“, ki izide prihodnje poletnice.

Skupno število vseh letošnjih publikacij je 16; beri in reci: šestnajst.

Iz blagajniškega poročila posnemljemo,

da ima društvo čistega imetja 3295127 K. V odbor so bili voljeni z vzklikom: predsednik J. Tuma, odborniki: J. Černy, Drtina, Horak, Kožišek, Müller, Novak; namestniki: Havelka, Hajny, Holinka in Kubin.

Zanimivi shod je zaključil tovariš J. Pospíšil z lepo razpravo: O potrebi nove pesmarice za ljudske šole.

Osmi shod učiteljskih iz 1. 1908.

Z nekako razdvojenim srcem smo zapuščali to zborovanje. V duhu smo si zaželeli, da bi se bil ta shod vršil v sru Slovenije, v beli Ljubljani, a da bi zborovalci bili mi slovenski učitelji, a „Dedictvi Komenského“ naša „Šolska Matica.“ A bila je „fata morgana“, ki je menda nikdar ne pričara slovensko učiteljstvo na slovensko ozemlje. Blagrovani smo češko učiteljstvo, a v našem sru je kljuval črv zavisti, ker nam ni usojeno živeti v takih odnosih.

Novost je bil za nas sestanek, ki se je vršil tistega dne ob 4. uri v mali dvorani v pritličju v „Žofiu“, in kamor smo prihili z zborovanja „Dedictvi Komenského“. Tu je bil namreč shod abiturientov in abiturientk vseh čeških učiteljskih kraljestva Češkega v 1. 1908. Sestanka se je udeležilo ravno 128 udeležencev in udeleženk, in sicer 107 učiteljskih in 21 učiteljskih.

In nad vse zanimivo je gledati obraze teh učiteljskih rekrutov. To ti je kipelo življenje iz teh mladih teles, in njih žarke oči so jasno govorile, da se zavedajo svoje vzvišene naloge, da so si svesti, da jih čaka težka trnjeva pot, ki jih privede do njih smotra, a da bodo to težko pot premagali tem lažje, čim tesneje se združijo z ono mogočno falango starih, izkušenih bojevnikov, ki jih danes sprejemajo v svoja okrilja, v svoje varstvo.

In zamislili smo se na svoja pripravniška leta, kako je bilo takrat. Zamislili smo se sami sebi, zona nas je izpreletela, zakaj bili smo takrat otrok med otroki...

Zanimiv je bil vzpored, ki so ga rešili na tem shodu. Obravnavalo se je sledeče: 1. Sprejem abiturientov po starosti Jos. Černem. — 2. Pomen učit. organizacije in dolžnosti napram nji. Razpravljaj C. Merhout. — 3. Učiteljev karakter v praktičnem življenju. Govoril abiturient F. Kurz. — 4. Učiteljske življenjske pravice. Referent K. V. Tuček. — 5. Stik z ljudstvom in kako ga je gojiti. Govoril abiturient J. Urban. — 6. Razmerje učitelja do časovnih vprašanj. Referent abiturient Jos. Mareš. — 7. Sklepni govor predsednika Jos. Černega.

Zanimivo in jako poučno bi bilo, podrobneje se ozreti na vse te razprave, ki smo jih čuli na tem zboru. A postali bi preobširni. Pribiti hočemo le sledeče: Referent tovariš K. V. Tuček je v svojem znamenitem govoru poudarjal, da bodi sveto geslo vsakemu učitelju „Svojti k svojim!“ To je prva in poglavna zahteva do narodne samostojnosti, do narodne samoohrane.

Lepo je govoril abiturient F. Kurz o učiteljevem karakterju, poudarjaje, da le značajen učitelj more vzgojiti značaje.

K. V. Tuček je obenem tudi razpravljaj „O zahtevah učit. življenja“, kjer je poudarjal, da ljudstvo zahteva od učitelja, a da bi ga za to tudi pošteno nagradilo, o tem še govora biti ne more. Dal jim je mnogo dobrih svetov na pot, da naj se varujejo prehitrih prijateljev, da naj bodo oprezni v svojem govorjenju in v svojem delovanju, zakaj učitelj ima nebroj zahrbtnih sovražnikov. Končno jim priporočaj branje dobrih knjig in tesne združitve z učiteljskimi organizacijami.

Mnogo dobrega sta povedala poslednja dva govornika. Prvi je poudarjal, da si izkušaj pridobiti učitelj v pravem pomenu besede naslov ljudskega učitelja, a zadnji je trdil, da oni učitelj ne more biti pravi učitelj, ki se družj s kako tako stranko v političkem življenju, ki nosi na svojem praporu devizo: reakcija.

Na nas je ta shod napravil najboljši vtisk, zakaj iz vseh teh razprav smo spoznali, da se mladi naraščaj živo zanima za učiteljsko javno življenje, da pozna podrobno razne zahteve, pretirane in prave, ki jih stavi ravno češko ljudstvo v njega, a slednjič moramo poudarjaj, da je to učiteljstvo odgojeno v strogo narodnem duhu. Sklepamo pač lahko z

besedami zadnjega govornika, ki je rekel: Ne bojim se o budućnost češkeho školství!

In zadovoljni smo zapuščali to zborovanje. Saj smo bili prepričani, da je armada češkega svobodomiselnega učiteljstva pridobila prelepo število novih bojevnikov, ki bodo neustrašeno stali ob strani starih, izkušenih bojevnikov. Slovenskemu učiteljstvu pa kličemo: Organizujte tudi vitako mladi naš naraščaj! Oklenite se ga z vse mislovajimi silami in navdušite ga za naše ideale, da bomo tudi milako rekli: Ne bojimo se za bodočnost slovenskega šolstva!

* * *

Mnogo dobrega si obetamo od letošnjega vseslovenskega učiteljskega shoda v Pragi. Slovensko učiteljstvo si bo lahko zapisalo te dneve z zlatimi črkami v anale svoje zgodovine, zakaj one ideje, ono navdušenje in ono medsebojno spoznanje, ki se ga je navzele te dneve v Pragi nahajajoče se slovensko učiteljstvo mora začrtati vidne znake v naše zasebno učiteljsko kakor tudi javno življenje učiteljstva sploh in slovenskega naroda posebe.

Ogromno število v Prago pohitevskega slovenskega učiteljstva — po številu dvaindeset — nam je najboljši svedok, da morajo preiti vse one ideje, ki smo jih prejeli v zlati Pragi — v kri in meso slovenskega učiteljstva. Ako pridobi vsak izletnik le enega bojevnika za te ideje, postane to armada, ki mora z revolucionirati vse ostale!

In prava ideja je: narodnost do skrajnosti. Občudovali smo na tem izletu naše vrle kolegince, kako trdovratno so se one držale prisrge, ki smo jo izrekli na Dunaju pri odhodu iz restavracije Gabriel: V Pragi ne izgovoriniti besedice nemški! In beseda je držala. Čul nisi niti ene besedice ves čas izleta, ki bi jo kaka izletnica izgrešila na rovaš nemškega slovarja. Upamo, da ta prisrge ostane še dalje v veljavi.

Važno za slovensko učiteljstvo je bilo medsebojno spoznanje. In ne motimo se preveč, ako trdimo, da ba to spoznanje prineslo v kratkem mnogo realne koristi. Ako smo prav poučeni, so mnoge slovenske kolegince sklenile s kolegincami drugih narodov, da si hočejo ustanoviti nekako počitniško izmenjevalno društvo, to je, da n. pr. letos pride toliko in toliko kolegincj iz tujine na Slovensko, a drugo leto polete naše kolegince v tujino. Najkrajša pot za pravo medsebojno slovansko vzajemnost! —

In dalje polagamo mnogo važnosti na medsebojno spoznavanje. Koliko tovarišev v ožjem pomenu kakor tudi prijateljev smo spoznali ob čagu našega bivanja v Pragi. Spoznali smo jih po obličju in prišli smo do prepričanja, da so mnogi tu, ki jih pač po krivem obsojajo, da hočejo menda kar svet s tečajev vzdigniti. In s tem osebnim stikom se je tudi naše duševno obzorje obogatelo za marsikatero izkušnjo.

A slednjič smo se navzeli v Pragi one, prinas se vse premalo upoštevanje samozavesti, ki pravi: Postavise v gospodarskem oziru na lastne noge, smatrajse na domači grudigospodarja in zaupaj lastni moči! Potem te bo sosed prijatelj spoštoval, a neprijatelj se te bo ball!

In v tem vidimo svoj in svojega naroda spas.

Naslednik prof. Jagića.

„Čas“ prinaša z Dunaja to-le brzojavko: „Z upokojenjem dvornega svetnika Jagića je bila izpraznjena stolica slavistike na dunajskem vseučilišču. Od davnih časov so bili na tem mestu Slovani: Kopitar, Miklošič, Jagić. Vseučiliška komisija je stavila predlog za imenovanje tako, da je na prvo mesto postavila dr. Berneckerja, na drugo mesto pa dr. Murkota in dr. Rešetarja, na tretjem mestu dr. Vondráka. Ta predlog je bil pa vseučilišču vrnjen gotovo ne brez vednosti in brez vpliva Jagićevega. Vseučilišče je nato predložilo dr. Berneckerja unio loco. Dr. Bernecker, profesor na nemški univerzi v Pragi, je samo slovničar, kar pomeni, da ne bo čital o slovanskih slovstvih

Leskien, profesor na vseučilišču v Lipskem (na Nemškem), Berneckerjev učitelj, se je izrekel, ko so ga vprašali, baš za Berneckerja in Rešetarja in proti Vondráku in Murkotu. — Radovedni smo, ali ostane dunajsko vseučilišče brez profesorja za slovanske literature, ali se bo pa stara stolica slavistike razdelila v dve: v stolico za slovansko jezikoslovje in v stolico za slovanske literature. Vsekako pomeni to imenovanje za nas izgubo. To mesto je bilo že od nekdaj naše — in sedaj v dobi baron Beckove srednje poti — se nam je tudi to mesto vzelo in se dalo Nemcem! So li jugoslovanski poslanci tako popolnoma izgubili svoj vpliv na Dunaju?

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo zboruje v četrtek, dne 12. nov. t. l., ob pol 11. uri v dekliški šoli v Rudolfovem. Dnevni red:

1. O slovenskem slovstvu, predava gosp. prof. Majcen.
  2. O obravnavi šol. zamud.
  3. Predlogi in nasveti.
- K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima svoje redno zborovanje v nedeljo, dne 8. nov. t. l., v Celju, in sicer ob 10. uri dopoldne v okol. lj. tamošnji šoli. Dnevni red:

1. Zadnji zapisnik.
  2. Društvene zadeve.
  3. Poročilo o glavnem zborovanju naše „Zaveze“ letos v Gorici.
  4. Iz šolske prakse.
- K prav obilni udeležbi vabi p. n. člani odbor tembolj, ker ima ta dan popoldne glavni svoj zbor „Narodna stranka za Štajersko“.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, 12. dne novembra meseca t. l., ob pol 11. uri v okoliški šoli. Vzpored:

1. Zapisnik.
  2. Dopisi.
  3. Nadaljevanje poročila o šolskem redu, por. tov. Kaukler.
  4. Pogodbe med krajnimi šolskimi sveti in šolskimi vrtnarji, por. tov. Ogorelec.
  5. Slučajnosti.
- Zaradi jako važnega vzporeda je pričakovati obilne udeležbe. Pevska vaja ob 10. uri. Zihner, predsednik.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo ima svoj letošnji glavni občni zbor v nedeljo, dne 15. listopada 1908, točno ob 11. uri v šoli v Rečici. Vzpored:

1. Nagovor predsednikov.
2. Zapisnik in dopisi.
3. „Zavezino“ zborovanje v Gorici. Poročata društvena delegata gea. Hrovatin tov. Kele.
4. Poročilo o društvenem delovanju v letu 1908: a) tajnikovo, b) blagajnikovo.
5. Volitev novega odbora.
6. Slučajnosti.

Želeti je, da pride vsaka in vsak k zborovanju, ker se imamo marsikaj pogovoriti o naših lokalnih učiteljskih težnjah. Skupno kosilo je v gostilnici Čuježevi. Naj si tovarišice in tovariši tako uravnajo, da ostanemo nekaj uric in skupni zabavi. Na veselo snidenje v prijazni Rečici!

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu naznanja, da ima dne 19. novembra ob 10. uri predpoldne svoje jesensko zborovanje v šoli v Barkovljah s sledečim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsednika.
  2. O potrebi naglase v slovenščini, poročilo tov. Ferluge.
  3. Zavezino zborovanje v Gorici s posebnim ozirom na poročilo tov. Gangla, poročata tov. Bratoš.
  4. Umetno izdelovanje ledu (z obiskom barkovljanske tvornice za led). Tovariš Čok.
  5. Slučajnosti.
- Na obilno udeležbo vljudno vabi odbor.

Srednješolski vestnik.

** Društvo slovenskih profesorjev daje svojim članom na znanje: 1.) Vsi redni in ustanovni člani „Društva slovenskih profesorjev“ dobivajo „Nastavni Vjestnik“, glasilo „Društva hrvatskih profesora“ brezplačno. 2.) Efektivne stroške za tisk tolikega števila primerkov „Nastavnega Vjestnika“, kolikor ima „Društvo slovenskih profesorjev“ članov, poravnava „Društvo slovenskih profesorjev“; plača torej efektivne stroške za papir in tisk, za broširanje in ekspedicijo dotičnega „Nast. Vj.“. 3.) „Društvo slovenskih profesorjev“ objavlja v „Nastavnem Vjestniku“ društvene vesti, komunikacije iz odbora in letna izvestja. Istotako se morejo člani „Društva slovenskih profesorjev“